

FOKO-NYTT NR. 35 2/2009

FOKOSEMINAR 2009
PÅ BRUNSTAD I STOKKE
11. - 13.november

Det er vår....

*...og sommeren
er på vei :)*

Lederen har ordet

"Slipp fangene løs det er vår", sang Hasse og Tage på 70-tallet.

"Slipp fangene til så de kan studere", er oppfordringen i en ny rapport fra Fylkesmannen i Hordaland. Rapporten er utarbeidet av Jane Dullum, UiO, og Nina Lindbo Hansen, GVO.

Oppfordringen går så vel til Lånekassen, til universiteter og høyskoler, til Kriminalomsorgen og til NAV, som til de enkelte skoleavdelinger i fengslene.

Antall fangestudenter øker, men uten lovfestet rett til høyere utdanning og med krav om obligatorisk frammøte på forelesninger, er hverdagen for denne gruppen innsatte vanskeligere enn tidligere. Dagens studenter har dessuten adgang til læringsplattformer der all nødvendig informasjon og kommunikasjon foregår. Denne muligheten har fangestudentene i lukkede anstalter bare via lærer.

Dullum og Lindbo Hansen har i sin rapport vist hvor skoen trykker for fangstudentene. Regelverket hos Kriminalomsorgen, Lånekassen og NAV bidrar til "trykket". Det samme gjør skoleavdelingene, og siden det er hjemmebane, er det rett og rimelig at ryddejobben starter her.

Det er tidkrevende for lærere å sette seg inn i universiteters og høyskolars kompliserte regelverk på vegne av fangestudentene. All den tid de ikke er rettighets elever, må andre elevers behov komme i første rekke når timer skal telles. Forslaget om en egen fagkoordinator for høyere utdanning hos Fylkesmannen i Hordaland lyder fornuftig. På den måten bygges "ekspertisen" opp et sted der andre kan søke hjelp.

Jeg ser med spenning fram til oppfølgingen av rapporten, det varslede "Studenoppfølgingsprosjektet". Der vil tilrettelegging for en smidigere overgang fra tilværelsen som fangestudent til et liv i frihet bli et viktig tema. For tilbakeføringsgarantien, den gjelder vel alle innsatte, enten de er rettighets elever eller fangestudenter?

God vår til alle FOKOfolk!

INNHold

Leder har ordet	2
Innhold	3
Styret i Foko	3
NYTT FRA FOKO	4-5
FU Vestfold i Krakow	6-7
Stafett: "Utsikten"	8-9
Fange og student	10
Fagnettverk Gardermoen	11
ASSA – Hva er det?	12-13
UTKAST TIL PROGRAM FOKO-SEMINARET 2009	14-15
Rekommandasjon	16

Medlem i FOKO?

Har du huset å betale medlem-savgiften?

Betal til Gisle Grahl-Jacobsen
Kontonummer: 1644.22.60803

Avgift Kr. 300,-

STYRET I FOKO

Leder
Vigdis Fosheim
Klosterskoegen vgs,
Slusesprosjektet
E-post: vi-fos@online.no

Nestleder
Tore Kjemperud
Ringerike fengsel
Postboks 40
3533 Tyristrand
Tlf. 32 11 35 63
E-post: tore.kjemperud@fastlane.no

Informasjonsansvarlig
Hilde L. Larsen

Færder vgs avd Berg fengsel
Søndre Berg 30
3125 Tønsberg
E-post: hildela@vfk.no

Kasserer
Gisle Grahl-Jacobsen
Strømsø vgs, avd. Drammen fengsel, Erik Børresens gt. 20
3015 Drammen
E-post: gisle.grahl-jacobsen@skole.bfk.no

Sekretær
Torfinn Langelid
Fylkesmannen i Hordaland

Utdanningsavdelinga
Postboks 7310, 5020 BERGEN
E-post: torfinn.langelid@fmho.no

1. vararepresentant
Elin Barth
GVO, avd. Oslo fengsel
0134 oslo
E-post: elan3@online.no

2. vararepresentant
Knut Bjørn Strømmen
Færder vgs avd Berg fengsel
Søndre Berg 30
3125 Tønsberg
E-post: knutst@vfk.no

NYTT FRA FOKO

FOKOseminar 2009

Neste FOKOseminar vil bli avholdt på Brunstad Conference Center i Stokke, samme sted som i fjor. Nytt av året er at seminaret vil være i uke-dager, mao ikke i på lørdag. Seminaret starter onsdag 11.november og varer t.o.m fredag 13. november.

Vi håper på stor oppslutning i år også og oppfordrer alle skoleavdelinger og fengsler til å delta med så mange som mulig. På de siste sidene finner du et foreløpig program til seminaret.

VIL DU HOLDE EN PARALLELL SESJON PÅ FOKOSEMINARET?

Det skjer mye godt og kreativt arbeid rundt omkring i fengselsundervisningen. Tips oss, eller meld deg, hvis du har lyst til å bidra med noe av det du holder på med i det daglige.

Medlem i FOKO?

Har du huset å betale medlemsavgiften?

MEDLEMSKONTIGENT

Vi har besluttet å heve medlemskontigenten til kr 300 parallelt med økning av EPEAkontigenten.

*Anne Costelloe
takker alle
medlemmene i FOKO for
reinsdyrsinnet hun fikk i
gave da hun gikk av som
leder i EPEA*

NYTT FRA FOKO

Søk FOKOstipend

Valg av sekretær i EPEA

FOKOs vedtekter står formålet med FOKOs arbeid beskrevet, det er:

- *Å fremme opplæring innenfor kriminalomsorgen i samsvar med rekommendasjon nr. R(89)12, vedtatt av Europarådets ministerkomité 13.10.1989.*
- *Å bidra til økt profesjonalitet hos dem som er involvert i opplæring innenfor kriminalomsorgen.*
- *Å samarbeide med beslektede organisasjoner.*
- *Å støtte forskning og utviklingsarbeid knyttet til opplæring innenfor kriminalomsorgen.*

FOKO har i en årrekke delt ut stipend til støtte for medlemmer som ønsker å bidra spesielt i dette arbeidet. Kriterier for tildeling av stipend er:

- Være medlem av FOKO (dvs ha betalt medlemskontigent)
- Legge frem en plan for tiltaket og beskrive målsettingen ved det
- Legge frem budsjett for tiltaket
- Skrive en rapport etter gjennomføringen som vil bli publisert i FOKOnytt

Søknadsfrist: 1.mai

Sendes til: Vigdis Fosheim (leder)
Sluseprosjektet, Gimsøy plass 5 3730 Skien,
epost: vfosheim@gmail.com

Kopi til: Gisle Grahl Jacobsen (kasserer),
Drammen vgs, avd. Drammen fengsel,
Erik Børresens gt.20, epost: gisle.grahl-jacobsen@skole.bfk.no

I juli skal det velges ny sekretær i EPEA. Vi har gleden av å fortelle at Asbjørn Støverud, leder for skolen ved Ullersmo fengsel, stiller som kandidat. Asbjørn har arbeidet ved fengselsundervisningen siden 2002 som lærer og rådgiver, og nå leder. Han har også sittet i FOKOstyret, og vært redaktør i FOKOnytt.

Det er viktig for FOKO å ha en representant i vår internasjonale moderorganisasjon. FOKO er den største underavdelingen i EPEA, og vi ønsker å være med å påvirke det gode arbeidet som gjøres i forhold til å utvilke fengselsundervisningen videre.

Vi oppfordrer alle våre medlemmer til å stemme på Asbjørn. Informasjon om hvordan avstemmingen skal foregå får du av din avdelingsleder, og som medlem av FOKO på personlig epost. Ta kontakt med styret hvis noe er uklart.

Asbjørn Støverud

Samarbeidsseminar for fengselsundervisningen i Vestfold

Fengselsundervisningen i Vestfold reiste til Krakow på som et ledd i samarbeidet som er etablert i som et resultat av "Fylkesplan for opplæring innen kriminalomsorgen i Vestfold 2006-2010". Det er ikke første gangen de tre videregående skolene står sammen om å arrangere seminar, og denne gangen var det en delegasjon på 42 stykker som reiste av gårde. I tillegg til lærere ved de ulike fengslene hadde vi også med fengselsledere (ass. fengselsledere), Torbjørn Eriksen fra Region Sør og Erla Jonsdottir fra Vestfold fylkeskommune.

Vi hadde to og en halv dag til rådighet, og da har programmet en tendens til å bli ganske tettpakket. Målet for turen var at alle lærerne skulle gjennomføre MI2 (Motivational Interviewing). Alle lærere og ansatte i kriminalomsorgen i Region Sør har vært gjennom MI1 tidligere. Med oss på turen var kursholderne Anne Berit Holden (som flere møtte på FOKO seminaret i 2008) og Tom Arne Nilsen fra Region Sør. De loset oss gjennom kurset med innlevelse og engasjement.

Anne Berit Holden og Tom Arne Nilsen fra Region Sør.

Fengselsledere, undervisningsledere, representantene fra Region Sør og Vestfold fylkeskommune

MI blir på norsk kalt både motiverende samtale og endringsfokuset rådgivning. En MI-samtale handler fremfor alt om motivasjonsaspektene ved endring. Ikke først og fremst om hvordan endringen skal skje, men om den skal skje – hvorfor eller hvorfor ikke. MI-utøvere prøver å skape rom for refleksjon der klienten (eleven) kan stanse opp og se, føle, tenke, møte og reflektere over seg selv, utforske, og løfte frem egen motivasjon og ta stilling til eventuell endring. Samtalen er klientsentrert og rådgiverstyrt, og målet er å øke den indre motivasjonen i forhold til endring gjennom å utforske og løse ambivalens.

Fra saltgruvene

Lærerne ble kurset i MI

Mens lærerne ble kurset i MI samlet fengselsledere, undervisningsledere, representantene fra Region Sør og Vestfold fylkeskommune seg for å samtale om revidering av fylkesplanen. Selve revideringsarbeidet starter til høsten, men det er viktig å reflektere i fellesskap over perioden som har gått, og rette blikket mot veien videre. Det er viktig at skole og kriminalomsorg har muligheten til å sette seg ned å samtale over litt lengre tid om hvilken retning opplæringen skal ha i kommende periode.

Vi har erfart at slike felles seminar bidrar til bedre totalkompetanse i fengselsundervisningen her i Vestfold. Med kunnskap om hverandres styrker og satsningsområder kan vi på en bedre måte anbefale og veilede de innsatte i riktig retning.

Turen hadde også kulturelle innslag, med besøk i historiske og følelsesladde Auschwitz, og en tur langt under jorden for å se de vakre og imponerende saltgruvene.

...og alle var enige om at det hadde vært en fin tur og et godt seminar J

Porten til Auschwitz

Utsikten

Oppfølgingsklassen i Tønsberg

Oppfølgingsklassen er en del av Færder videregående skole, avdeling fengselsundervisningen. Utsikten er et flerbrukshus og kriminalomsorgen bruker lokalet til ulike grupper, blant annet Mitt valg og ATV.

Utsikten befinner seg i naturskjønne omgivelser med utsikt over blant annet Jarlsberg hovedgård. Huset var tidligere bolig til direktøren ved Berg fengsel, og fremstår også i dag, lokalitetsmessig, mer som et hjem enn ordinær skole. Det ligger nært fengselet, men utenfor fengselsområdet. Utsiktens utforming er med på å forsterke oppfølgingsklassens ønske om å være et sted hvor alle skal føle seg velkommen, sett og ivaretatt.

Målgruppen for oppfølgingsklassen er i første omgang samfunnsstraffdømte og skolen har et nært samarbeid med de ulike friomsorgskontorene i Vestfold. Prøveløslatte og innsatte i en løslatelsesprosess fra fengslene utgjør også en del av elevgrunnlaget.

Oppfølgingsklassen tilbyr basisfagene i videregående skole, grunnleggende lese- og skriveopplæring, samt fag på grunnskolenivå. Basis datakunnskaper er også en viktig del av skoletilbudet. På grunn av stor variasjon i elevgruppa tilrettelegges alle fag individuelt.

”Jeg snakket med Friomsorgen på forhånd, er 43 år og har nesten ingen datakunnskaper. Det har jeg fått mulighet til å lære her.” – Are, elev ved oppfølgingsklassen.

Ved siden av en ordinær timeplan blir det gjennomført korte, kompetansegivende kurs i løpet av året med vekt på jobbsøking, grunnleggende data og praktisk- estetiske fag.

Oppfølgingsklassen ønsker å se og bidra til å utvikle hele menneske. Respekt, anerkjennelse og personlig vekst er viktige stikkord i denne sammenheng. Kartlegging av den enkeltes behov er en stor del av dette. Trivsel og samhold er viktig for både elever og ansatte på utsikten og det lages derfor daglig en felles lunsj på huset. Vi forsøker også å la de elevene som har kunnskaper på ulike felt få dele dette med oss andre. Blant annet har en elev med kompetanse innenfor tekstkomponering lært oss å skrive rap, mens en annen har arrangert kurs i sjørrettfisking.

Vi på oppfølgingsklassen ønsker å bidra til å gi våre elever gode naturopplevelser og legger vekt på å benytte oss av det mangfoldige landskapet vi befinner oss i. Vi har også fokus på å introdusere elevene for aktiviteter som ikke er kostnadskreven. Som et ledd i dette arrangeres det med jevne mellomrom ulike friluftsturer. Vi benytter oss også av det kulturelle tilbudet som finnes i nærmiljøet som for eksempel museums- og kinobesøk.

To av elevene ved oppfølgingsklassen svarte dette da de ble spurt om hva de synes om Utsikten:

-"Et fantastisk alternativ til fengsel. Å sitte i fengsel er en dårlig form for straff i hvert fall for gjengangere. Det føles som en mer riktig møte å gjøre opp med samfunnet. Det skulle vært mer av det. Jeg føler meg heldig som fikk sone straffen her. Det sosiale er også bra, det betyr også mye. Det skulle vært flere slike tilbud. Når man sitter i fengsel blir man sint på samfunnet som har putta deg der. Jeg personlig har sonet mest for rusmisbruk og å bli låst inn på en celle er ingen hjelp. Hvis jeg hadde fått en annen form for straffereaksjon for flere år siden hadde jeg kanskje kommet meg ut av det før. Jeg forstår at det må være en straffereaksjon, men jeg har ofte tenkt at det burde være i andre former. Et rusmisbruk går først og fremst utover meg selv og da trenger jeg mer hjelp enn straff. Denne formen for soning burde vært startet for mye lengre tid siden og vært mye mer utbredt. Jeg vil etter dette sitte igjen med lærdom, både med data og det å være sammen med vanlige folk. Jeg savner sosialt samvær med vanlige folk."

Are, 43

Terje med krabbe

-"Egentlig vil jeg si det er veldig bra. Jeg vil tro det vil være en alternativ løsning for flere enn meg, for fengsel fungerer dårlig. Dette blir frihet under ansvar og det gjør mye for selvbildet."

Anja, 38

Måltid i det fri

Toril med sopp kurven

Fange og student

Det er mange stengsler som gjør det vanskelig for innsatte å studere ved høyskoler og universitet, viser ny rapport fra Fylkesmannen i Hordaland.

Rapporten "Fange og student?" Et utredningsprosjekt om universitets- og høyskoleutdanning for innsatte i norske fengsler, er en kartlegging av situasjonen for norske innsatte som ønsker å ta høyere utdanning. Blant flere forhold fokuserer rapporten blant annet på utfordringer med Statens lånekasse, kvalitetsreformen for høyere utdanning og NAV sitt reglement knyttet stønad. Rapporten setter også søkelys på noen faktorer som kan lette tilgangen til høyere utdanning. Det er Fylkesmannen i Hordalands ønske at denne rapporten også kan brukes som et oppslagsverk og være til hjelp for de studentene som ønsker å starte studier ved høyskole og eller universitet.

Undersøkelsen er gjennomført av førsteamanuensis Jane Dullum ved Institutt for kriminologi og rettssosiologi, UIO og lektor Nina Lindbo Hansen, Grønland voksenopplæringscenter etter oppdrag fra Fylkesmannen i Hordaland.

Denne rapporten er ei direkte oppfølging av St.meld.nr.27 (2004-2005) Om opplæringen innenfor kriminalomsorgen "Enda en vår".

Fylkesmannen i Hordaland oppfordre utdanningsstyresmaktene, kriminalomsorgen, de ulike etatene og andre interesserte til å drøfte funnene og vurderingene som er presentert i denne rapporten.

På hjemmesiden til Fylkesmannen i Hordaland/opplæring i kriminalomsorgen finner du også et brev til Kunnskapsdepartementet. Brevet følger opp noen av problemstillingene i rapporten. Der finner du også svaret som kom fra Kunnskapsdepartementet 5. mars 2009.

Fagnettverk – kva og kvifor?

Korleis ha størst mogleg nytte av IKT i dette arbeidet

v/Arne Krokan, professor NTNU

Gardermoen, 11.02.09

Arne Krokan holdt et foredrag for oss preget av en teknologisk optimisme og digital innelvelse. Krokan gjorde til et hovedpoeng at kommunikasjon er blitt rimeligere og mer effektiv ved innføring av nye måter å kommunisere på. Tidligere, det vil si en generasjon eller to tilbake i tid, var kommunikasjonen tilpasset et helt annet produksjonssystem og helt andre produksjonsmidler i industrisamfunnets "tid-salder" i "det moderne" industrisamfunnet var kontroll med kommunikasjon, og ikke minst hvem som kommuniserte om hva viktig. I dagens digitaliserte virkelighet er det ikke ønsket eller at alt skal kontrolleres på samme måte.

Digitaliseringen av kommunikasjonsteknologien har ført nye måter å forholde seg til kommunikasjon og nye arenaer for sosial samhandling. Dette bør og må føre til en ny måte å tenke rundt opplæring og utdanning.

Internett har ført til forandringer, i og for seg intet nytt, men web 2.0 har ført til nye måter å forholde seg til informasjon. Web 2.0 har ført til at brukerne av nettet selv er med og produserer innholdet, dette produseres med hjelp av en slags modernisert form for dugnadsideologi. Der man ikke kan forvente noen økonomisk kompensasjon. Wikipedia er i dag verdens største leksikon og er basert på artikler publisert av brukerne. Facebook andre nettsamfunn brukes av de fleste av elevene i videregående skole. Blogg er blitt hverdagslig for våre elever, mens mange blant oss lærere knapt nok vet hva det er, og vi blogger i liten grad selv. Krokan mener at vi som lærere bør kjenne godt til dette både som teknologi og ikke minst ideologien og det sosiale nettverket på slike nettsted. Hvis ikke kan vi vanskelig forstå hvordan våre elever forholder seg til kunnskap og informasjon. Dette vil igjen føre til konsekvenser for hvordan vi treffer våre elever i undervisningssituasjonen.

Med bakgrunn i forskning kategoriserer Krokan den digitalekompetansen i tre kategorier.

1. Digitalt innfødte. Dette er dagens unge som er vokst opp med teknologien og behersker Web 2.0.
2. Digitale flyktninger. Det er oss som har lært oss å beherske deler av teknologien i voksen alder.
3. Gamliser. De som ikke behersker datateknologien og internett i det hele tatt.

Krokan poengterer at dette også gjør noe med forholdet vårt til tekst og lesing av tekster. Mens vi som digitale flyktninger forholder oss til en tekst på tradisjonelt vis og automatisk starter å lese øverst i venstre hjørne forholder "de digitalt innfødte" seg til lenker og klikkbart innhold. De leser et tekstinhold på en mer ikonografisk måte. De ser med andre ord etter der det skjer ting i teksten.

Krokans foredrag var interessant og tok opp interessante perspektiver på hvordan vi som lærere må tenke nytt i forhold til vårt syn på innholdet i vår undervisning. Mange av oss tror jeg nok fikk noen a-ha-opplevelser og måtte nok innrømme at vi i bestefall tilhører gruppen digitale flyktninger.

Etter minne
Jon A. Magnæs

ASSA – Hva er det?

ASSA er en forkortelse for navnet på en arbeidsgruppe som er nedsatt av FOKO i januar 2009. Forkortelsen står for Arbeidsgruppen for samarbeid mellom skole og arbeidsdrift. Arbeidsgruppen skal jobbe med å finne nye områder hvor skole og arbeidsdrift kan samarbeide. For noen vil nok forslagene være noe de allerede har satt i gang, mens for andre igjen vil dette kanskje være noe helt nytt man kan tenke seg å starte med. Det vil vel også være gruppens mål at hele kriminalomsorgen skal kunne nyte godt av det vi kommer frem til. Et annet mål vil være å få formidlet alt det gode arbeidet som utføres rundt i de forskjellige regionene og enhetene, samt at det står noe i stortingsmelding 37 om at dette samarbeidet skal utvikles videre.

ASSA består av følgende medlemmer :

Tore Kjemperud, gruppeleder - Verksmester, trevareverkstedet på Ringerike fengsel.

tore.kjemperud@kriminalomsorg.no tlf. 32 11 35 63/ 92 42 65 85

Per Sneeggen - Inspektør, Brundalen videregående skole avd. Trondheim fengsel.

per.sneeggen@stfk.no

Jørn Andreassen -Verksmester, bilverkstedet på Berg fengsel

jorn.andreassen@kriminalomsorg.no

Arnfinn Eduardsen - Verksbetjent, kjøkkenet på Ullersmo fengsel

arnfinn.eduardsen@kriminalomsorg.no

Leif Lyngstad - Avdelingsleder, Hjalmar Johansen videregående skole avd. Skien fengsel

leif.lyngstad@t-fk.no

Disse 5 personene er en god miks av yrkesgrupper og utdanningsbakgrunn og representerer skole og arbeidsdrift på et bredt nivå i kriminalomsorgen. På de 5 anstaltene som er representert i gruppen er det store individuelle forskjeller i hvordan samarbeidet mellom skole og arbeidsdrift fungerer. Derfor tror vi at vi skal kunne belyse dette området på en relativt bred måte. Gruppen har avholdt sitt første møte 25. Mars 2009 i Trondheim. Det var ikke uten grunn at det første møtet ble holdt i nettopp Trondheim, det var fordi det er fortalt at Brundalen videregående skole har kommet langt i samarbeid på dette området. Etter en presentasjon av tilbudet i Trondheim fengsel så må gruppens deltakere slutte seg til at de har kommet mye lengre enn mange andre. Nå har nok ikke Brundalen VGS kommet dit de er i dag uten at noen har vært litt presset, men det vil vel alltid bli noen motbakker når man skal sette i gang nye ting. Arbeidsgruppen skal i de nærmeste måneder gå igjennom så mye som mulig av eksisterende samarbeidsområder og i tillegg prøve å komme med forslag til nye. Vi håper at resultatet av vårt arbeid skal kunne gi flere et tips om hvordan samarbeidet kan bedres eller videreutvikles dersom man allerede er i gang.

Alle medlemmene av arbeidsgruppen er opptatt av å kunne gi innsatte et så godt tilbud som mulig og derfor ønsker vi at så mange som mulig skal få nytte av dette arbeidet vi nå gjør. Vårt mål med dette arbeidet er å kunne hjelpe til med å gjøre tilbudet til innsatte mer likt rundt i kriminalomsorgen i Norge. Det har for vane å bli slik at alle sitter med sine egne ideer og måter å løse ting på uten at andre kjenner til hva som blir gjort. Nå vil det alltid være individuelle løsninger i anstaltene, men at det vil være noe av det vi kommer frem til som kan brukes i alle anstalter er jeg helt overbevist om.

Vi har etter det første møtet i arbeidsgruppen sett at det innad i gruppen også er stor forskjell på hvordan ting gjøres og hvor mye som gjøres på de respektive anstalter. Noen i gruppen gjør mye, noen er i oppstarten og andre er i tenkemode. Jeg tror at det arbeidsgruppen kommer frem til kan hjelpe mange med å komme videre. Etter utført arbeid vil arbeidsgruppen legge frem en rapport som blir distribuert til de som vi mener kan ha nytte av rapporten.

Vi ønsker gjerne å få innspill fra andre i anstaltene som har ideer om områder hvor skole og arbeidsdrift kan samarbeide. Det finnes helt sikkert også noen som har noe som fungerer allerede i dag og dersom de vil dele dette med flere så ønsker vi at de tar kontakt med undertegnede så kan vi snakke sammen. Jeg kan kontaktes på ovenstående E-post-adresse eller på telefon 32 11 35 63 på dagtid eller 92 42 65 85 på ettermiddagen. Ikke nøl med å ta kontakt med oss. Deres bidrag kan gjøre rapporten langt mer utfyllende.

Tore Kjemperud, gruppeleder

Tore Kjemperud

**UTKAST TIL PROGRAM
FOKO-SEMINARET 2009
BRUNSTAD KONFERANSE- OG STUDIESENTER
11. – 13. november 2009**

ONSDAG 11.11

- KI 1530 – 1600 Kaffe/te/rundstykke. Innsjekking
- KI 1600 – 1615 Hilsen v/Vigdis Fosheim
Hilsen v/Anita Wilson, leder for EPEA
- KI 1615 – 1715 "Konge i eget liv" v/professor Ingvard Wilhelmsen, Haukeland sykehus
- KI 1830 "Vorspiel" i grupper
- KI 1930 Middag

TORSDAG 12.11

- KI 0800 – 0900 Frokost
- KI 0900 – 1030 Alternativ til vold v/psykolog Per Isdal
- KI 1030 – 1100 Kaffi/te
- KI 1100 – 1300 Møgelkærmodellen – veiledning og kompetanseavklaring
v/beskjeftigelsesleder Benny Christensen, Statsfengslet Møgelkær, Danmark
Innlagt pause
Perspektiv på arbeidsdriften i norske fengsel – samarbeid med skolen? v/driftssjef Roald Sjursæther, Bergen fengsel
- KI 1300 – 1430 Lunsj med turgåing
- KI 1430 – 1450 Kulturelt innslag fra teatergruppa eller musikkgruppa ved WayBack v/Elin Barth
- KI 1500 – 1600 Parallelle sesjoner
- Arbeidsgruppen for nye samarbeidsområder mellom skole og arbeidsdrift (ASSA) v/verksmester Tore Kjemperud, Ringerike fengsel
  - MI motivasjon og endring – samtaleteknikk som verktøy v/rådgiver Anne Berit Holden, Kriminalomsorgen region sør
  - Filosofi i fengsel v/filosof Marianne Walderhaug, Bjørgvin fengsel
  - Utvikling av kulturell kompetanse blant innsatte i Larvik fengsel v/avdelingsleder Hilde Borgir, Thor Heyerdahls vgs

- Metoder i nettstøttet læring ?
- Selvskading blant innsatte v/Anita Wilson leder for EPEA

KI 1610 – 1645	Tilpassa opplæring for minoritetsspråklige eleverv/Gro Standnes Hio, GVO og Jessheim vgs
KI 1645 – 1730	Årsmøte i FOKO
KI 1930	Festmiddag
Fredag 13.11	
KI 0830– 0930	Frokost
KI 0930 – 0940	Musikkinnslag
KI 0940 – 0955	Innsatt i Berg fengsel om stortingsmeldinga
KI 0955 – 1040	St.meld.nr.37 (2007-2008) og Tilbakeføringsgarantien, v/seniorrådgiver Inger Marie Fridhov, Kriminalomsorgens sentrale forvaltning
KI 1040 – 1110	Kaffi, te og utsjekking
KI 1110 – 1210	Avslutningsforedrag....
KI 1210 - 1230	Evaluering. Oppsummering
KI 1230	Lunsj. Avreise.

Rekommandasjon nr R (89) 12

Vedtatt av Europarådets Ministerkomite den 13. oktober 1989 , under henvisning til Artikkel 15. b i Europarådets statutt.

- I det den tar i betraktning at retten til opplæring er fundamental;
- I det den tar i betraktning betydningen av opplæring i den enkeltes og samfunnets utvikling;
- I det den innser spesielt at en stor andel av fanger har hatt meget liten erfaring med vellykket opplæring, og derfor nå har mange behov for opplæring;
- I det den tar i betraktning at opplæring i fengsel hjelper til å gjøre fengslene mer humane og forbedre forholdene ved innesperring;
- I det den tar i betraktning at utdanning i fengsel er en viktig måte å lette fangens tilbakevending til samfunnet på;
- I det den erkjenner at i den praktiske anvendelse av visse rettigheter eller tiltak, i samsvar med de følgende rekommandasjoner, kan det være berettiget med forskjeller mellom dømtede fanger og fanger i varetekt;
- I det den tar hensyn til Rekommandasjon Nr R (87) 3 om Europeiske fengselsregler og Rekommandasjon Nr R (81) 17 om voksenopplæringspolitikk, anbefaler den medlems-statenes regjeringer å iverksette tiltak som erkjenner følgende:

1. Alle fanger skal ha tilgang til opplæring, som er forutsatt å bestå av klasseromsemner, yrkesopplæring, kreative og kulturelle aktiviteter, fysisk fostring og sport, sosial opplæring og muligheter for å bruke bibliotek;
2. Opplæring for fanger bør være lik opplæringen som tilbys lignende aldersgrupper utenfor fengslet, og tilbudet av æremuligheter for fanger bør være så vidt som mulig;
3. Opplæring i fengsel skal sikte mot å utvikle hele personen, idet man har i minnet hans eller hennes sosiale, økonomiske og kulturelle omgivelser;
4. Alle som er involvert i å administrere fengselssystemet og i driften av fengsler bør tilrettelegge og støtte opplæring så mye som mulig;
5. Opplæring bør ikke ha lavere status enn arbeid i fengselssystemet og fanger bør ikke tape økonomisk eller på annen måte på å delta i opplæring;
6. Alle anstrengelser bør gjøres for å oppmuntre fangen til å delta aktivt i alle aspekter av opplæringen;
7. Utviklingsprogram bør tilbys for å sikre at utdannede i fengslet tar i bruk formålstjenlige voksenopplæringsmetoder;
8. Spesiell oppmerksomhet bør vies fanger med særlige vansker og særlig de med lese- eller skriveproblemer;
9. Yrkesopplæring bør sikte mot en bredere utvikling av den enkelte, samtidig som man er følsom overfor trendene på arbeidsmarkedet;
10. Fanger bør ha direkte tilgang til et velforsynt bibliotek minst en gang per uke;
11. Fysisk fostring og sport for fanger bør understrekes og oppmuntres;
12. Kreative og kulturelle aktiviteter bør gis en viktig rolle siden slike aktiviteter har et særlig potensiale for å sette fanger i stand til å utvikle og uttrykke seg;
13. Sosial opplæring bør inkludere praktiske elementer som setter fangen i stand til å mestre dagliglivet i fengslet med henblikk på å lette hans tilbakevending til samfunnet;
14. Hvor det er mulig bør fanger få lov til å delta i opplæring utenfor fengslet;
15. Hvor opplæringen må finne sted inne i fengslet, bør samfunnet utenfor involveres så mye som mulig;
16. Tiltak bør settes i verk for å sette fanger i stand til å fortsette opplæringen etter løslatelse;
17. Midlene, utstyret og undervisningspersonalet som trengs for å sette fanger i stand til å motta hensiktsmessig opplæring bør gjøres tilgjengelig.ost: asbjornst.mailbox.as